

7. Міщенко Сергій Геннадійович. Моделювання процесів управління економічною безпекою регіону. – Донецький державний університет. – Донецьк, 2000. – 19с.
8. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. – К.: КВВиЦ, 1999. – 462с.
9. Немець Л. М. Про завдання соціальної географії в дослідженні соціального розвитку регіонів України // Український географічний журнал №2 2004 ст. 8-12
10. Олейников Е. А., Филин С. А., Виданин В. И., и др. Экономическая и национальная безопасность. – М.: Экзамен, 2004. – 776с.
11. Основи економічної безпеки: Підручник для вищих навчальних закладів/ О. М. Бандурка, В. Э. Духов, К. Л. Петрова, І. М. Черванов, МВС України. Нац. університет внутрішніх справ. - Х.: видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2003. -236с.
12. Петкова Л.О. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір. – Черкаси: ЧДТУ, 2004, - 272с.
13. Степаненко А, Герасимов М. Оцінка економічної безпеки України та її регіонів // Регіональна економіка 2002, №2. – С. 39-54.
14. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560с.
15. Шильникова О. М. Формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. - №4. – с. 54-57

Summary:

Kokovsky L.O. CRITERIONS AND INDICATORS OF ECONOMIC SECURITY OF GEOGRAPHICAL DIMENSION.

The article determines the basic criterions and indicators of economic security of state and regions. It provides basic indicators as base of general indicator of economic security.

УДК 528.9

Наталія ДУК

ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ КАРТОГРАФІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний світовий розвиток проходить під впливом динамічних процесів, головними з яких є перехід суспільства у фазу інформаційного; посилення інтернаціоналізації світового господарства з переходом її у фазу глобалізації, а з іншого боку – його диференціалізації і регіоналізації, значні, а подекуди і незворотні негативні зміни у стані природного середовища, які охоплюють території від локального до планетарного рівня і є результатом інтенсивної і все зростаючої господарської діяльності. Як наслідок, ми маємо справу з замкнутим, значно диверсифікованим і загрозливо нестабільним світом у геополітичному, економічному, екологічному плані. Тому останнім часом збільшився інтерес і число публікацій щодо стійкого (збалансованого) розвитку країн та окремих регіонів в умовах ринкової економіки і глобалізації.

Інтегрування України у європейські структури, формування нормативно-правової бази регіоналізації, затвердження концепції державної регіональної політики також обумовили суттєве зростання попиту на теоретичні і прикладні дослідження щодо стратегії регіонального розвитку. Цим питанням присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків [1; 2; 5; 6; 8; 10; 11], міжнародні, національні та регіональні форуми та конференції [3; 4; 10]. Однак розробці картографічного забезпечення регіонального розвитку приділяється недостатньо уваги [3; 7; 10]. В тому числі потребує розгляду і питання функціональної ролі картографічної складової в інформаційному забезпеченні збалансованого регіонального розвитку.

Безперечним є те, що стратегія розвитку України повинна базуватись на науковому обґрунтуванні напрямків перебудови структури господарства шляхом високоефективної та екологічно безпечної його територіальної організації, вироблення та реалізації оптимальної моделі збалансованого розвитку як держави в цілому, так і окремих її регіонів. Таке

обґрунтування потребує різнобічного аналізу та оцінки природного, соціально-економічного, екологічного потенціалів держави та її регіонів, а також шляхів ефективного використання геополітичного і транспортно-географічного положень території країни: можливих векторів зовнішньоекономічної діяльності, транспортно-розподільчої і транзитної функцій з урахуванням європейських транспортних коридорів, дальшого розвитку транскордонного співробітництва, спеціальних економічних зон, спільного підприємництва тощо [10, 11].

Обов'язковою складовою інформаційної бази подібних досліджень має бути картографічне забезпечення, що включає різні види картографічних творів, здатних виконувати різноманітні функції: засобу прийняття управлінських рішень, інструменту наукового дослідження, засобу навчання, довідкового видання та ін. В картографічній науці дана тематика почала інтенсивно розвиватись у зв'язку з актуальністю зазначених проблем, а також із впровадженням нових інформаційних технологій [3].

Картографія володіє унікальним методом відображення та аналізу інформації на всіх територіальних рівнях. Від розв'язання питань наукового картографічного забезпечення залежить вирішення багатьох проблем регіонального розвитку. Географи визначають роль карти у розв'язанні цих проблем як інструмента вивчення регіону, засобу одержання відомостей та дослідження регіональних закономірностей і процесів, а комплексні картографічні твори розглядають як фундаментальну базу знань про регіон. Економісти й управлінці функціональну значимість карти оцінюють переважно з інформаційних позицій, як необхідний елемент в процесі комунікації регіональної інформації. Попри ці відмінності погляди фахівців різних галузей збігаються у високій оцінці семіотичних властивостей карти при зображенні регіональних процесів і явищ [1; 3; 6; 10, 11].

Визначення моделі та розробка й реалізація стратегії регіонального розвитку здійснюється у декілька етапів (рис. 1.).

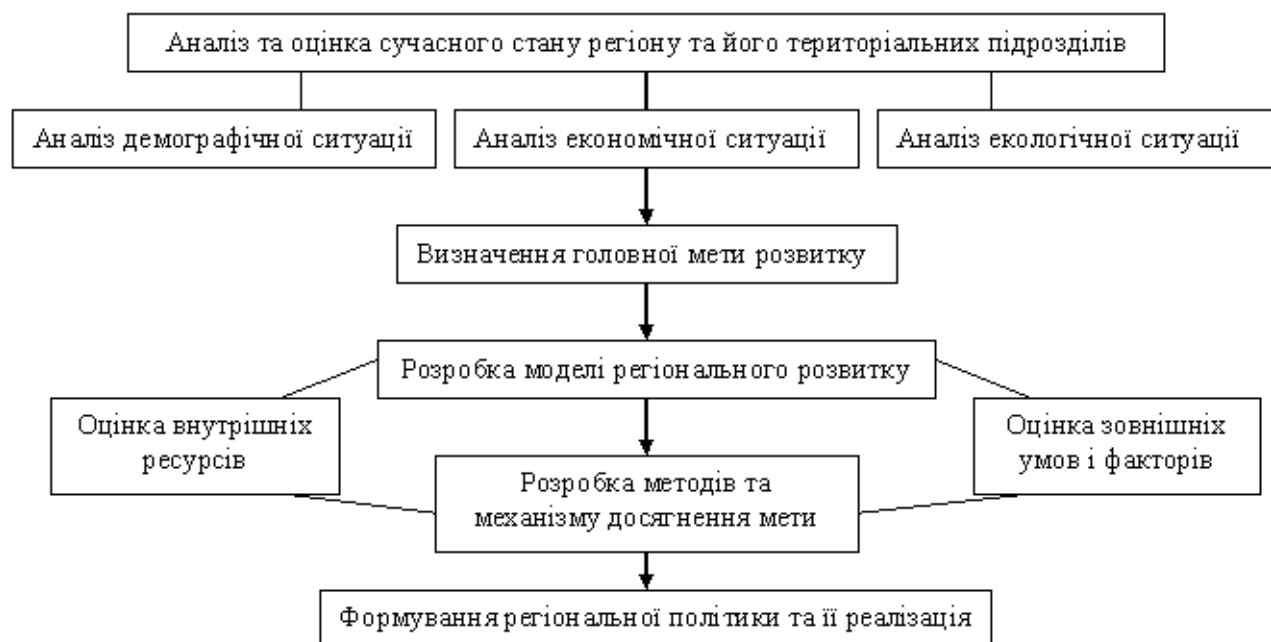

Рис. 1. Схема формування стратегії регіонального розвитку

Створення картографічних моделей для забезпечення регіонального розвитку дозволяє на різних етапах вирішувати такі задачі:

- пізнати регіон і виявити геосистеми різних рівнів (регіональні, локальні);
- визначити особливості внутрішніх та зовнішніх природних та соціально-економічних умов і факторів розвитку регіону та окремих його територіальних підрозділів;

- дати оцінку природного, демографічного, економічного, екологічного потенціалу регіону та його внутрішніх відмінностей, провести аналіз чуттєвості до змін та стійкості територіальних систем з метою оцінки можливого навантаження та особливостей розвитку окремих його компонентів;
- відобразити основні просторові закономірності, стан, рівень та специфіку розвитку регіону і його окремих територіальних підрозділів, в т.ч. проблемних територій, що знаходяться у стадії застою та стагнації і потребують оздоровлення;
- оцінити рівень комплексності, збалансованості та взаємної відповідності характеру розвитку соціальної, економічної та природної підсистем;
- визначити місце регіону та окремих субрегіональних та локальних утворень у територіальному поділі праці на регіональному, міжрегіональному та міжнародному рівні, а також ступінь та характер їх міжнародної інтеграції;
- визначати позитивні й негативні тенденції та фактори регіонального розвитку, оцінити його сильні та слабкі сторони, існуючі та потенційні небезпеки і можливості та закласти підґрунтя науково обґрунтованого його планування;
- дати картографічні прогнози, відобразивши просторові особливості потенційно можливих ситуацій при різних варіантах моделей розвитку;

Таким чином, картографічне забезпечення повинно виконувати такі функції:

- сприяти пізнанню регіону на основі бази географічних знань і даних, наявних у фундаментальних й оперативних картографічних творах;
- здійснювати оперативне та ефективне накопичення, зберігання, всебічний аналіз, узагальнення та комунікацію різної структурованої інформації у вигляді виробництва електронних карт з використанням регіональних баз даних;
- забезпечувати моніторинг, аналіз і прогнозування соціально-економічного та екологічного розвитку соціально-економічних об'єктів та територій;
- забезпечувати наочне представлення регіональних процесів і явищ на основі функціонування мови карти;
- виступати ефективними засобами навчання для формування світогляду і системи знань відповідно до концепції освіти для сталого розвитку.

Узагальнюючи вищесказане можна виділити такі функціональні типи картографічного забезпечення збалансованого регіонального розвитку (табл. 1):

Таблиця 1

Типи картографічного забезпечення та їх характеристики

Тип забезпечення	Програма	Цілі	Методи	Продукти
Наукове	Дослідницька	Нові знання	Синтез знань, науковий пошук	Відкриття, теорія, метод, класифікація
Інформаційне	Колекторська	Збір та передача інформації	Акумуляція, систематизація даних	Банк даних, огляд, довідка
Управлінське	Виробнича, організаційно-планувальна	Прийняття рішень	Оцінка, моніторинг, прогнозування	Оціночні, прогнозні, рекомендаційні, оперативні карти
Публіцистичне	Презентаційна	Враження, спонукання	Художній синтез, пропаганда	Образ, імідж, реклама
Світоглядно-освітнє	Навчально-виховна	Передача методів вивчення, знань про їх відношення до предмета	Методи активізації сприйняття, відбору й редукції даних	Навчальні картографічні твори

Реалізації цього будуть сприяти такі можливості сучасного картографічного методу, як системний збалансований і комплексний показ основних об'єктів картографування; різноманітність та різномасштабність картографічного матеріалу, що проявляється у сполученні національного, регіонального, міжрегіонального, локального рівнів подання інформації та комплексуванні тематичних та проблемних аспектів її відображення; придатність для різних видів практичного використання (наявність карт для аналізу, оцінки, моніторингу, прогнозування, оптимізації та управління, освіти). Виключний динамізм, багатоаспектність соціально-економічних, геоecологічних ситуацій, факторів та процесів та поліфункціональність картографічного забезпечення диктують необхідність здійснення картографування як мінімум, у трьох основних напрямках: створення базових фундаментальних картографічних творів (атласів і серій карт), розвиток системи прикладного тематичного та комплексного картографування, виготовлення оперативних картографічних документів переважно на основі ГІС-технологій.

Отже, картографування є необхідним етапом фундаментального наукового вивчення і ефективним інструментом інформаційного забезпечення розв'язання багатоаспектних проблем збалансованого регіонального розвитку.

Література:

1. Балабанов Г.В., Балабанов О.Г. Графічна модель регіонального розвитку. // Український географічний журнал. – К., 2001. - №3. – С. 78.
2. Зміцнення потенціалу регіонів та шляхи подолання соціально-економічних диспропорцій регіонального розвитку. – К.: НІСД, 2004. – 128 с.
3. «ИнтерКарто-8» 2002: «ИнтерКарто-8» // Конференция «Картографическое и геоинформационное обеспечение управления региональным развитием». – Иркутск, 2002. – С. 20 – 22.
4. Нові виробничі системи і прискорений розвиток регіонів: Матеріали Міжнар. економ. форуму. – К.: “Логос”, 2001. – 164 с.
5. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. Регіональна політика в Україні: Монографія. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2004. – 130 с.
6. Регіональна політика та механізм її реалізації. За ред. Долишнього М.І. - К.: Наукова думка, 2003. – 504 с.
7. Руденко Л.Г. Картографическое обоснование территориального планирования. – К.: Наукова думка, 1984. – 168 с.
8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К.: Вища школа, 2000. – 223 с.
9. Страны и регионы на пути к сбалансированному развитию: Сб. научн. трудов. – К.: Академперіодика, 2003. – 194 с.
10. Суховірський Б.І. Геоінформаційні системи і технології в регіональному розвитку. - К.: Знання України, 2002. - 210с.
11. Топчієв А.Г. Теоретичні основи регіональної економіки. – К., 1997. – 187 с.

Summary:

The subject of this article is analysis of basic map functions in sustainable region development. There are determined types of map basing and their basic peculiarities.